

מסורת הש"ס

(א) [ע"י פירש"י לעיל לה. ד"ה אכלן,] (ב) [תענית טו יז,] (ג) [ז"ל ר' גמליאל,] (ד) תענית יב, (ה) [ז"ל צברי,] (ו) [לעיל י. יט, ק"י,] (ז) תענית כו י, יח,] (ח) [תענית כו י, ט] [מגילה יא י,] (י) [גדרים מה,] (כ) [גדרות כ,] (ל) [מבטל חד פת כ"ל,] (מ) [לפניו בצבורות ביתא רבי זדוק וכן ביתא בצבורות כ; ועי' תוס' יומא עט; ד"ה הא ותוס' סוכה ט; ד"ה נטלו ותוס' חולין קו. ד"ה מאי,] (פ) [פרשת בראשית פ"ס א,]

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהוא מעונה תמא. תו"מ וי"צ ס"א ותניא: (ב) רש"י ד"ה שאני יום טוב דדבריהם כגון האי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי אתם מודים וכו' אע"פ שכבר הפסיק בראמרינן. ע"י תענית דף ל ע"ב תוס' ד"ה כל העושה: ב"א"ח באביבה רבתי. צפונק ויגרס בחזק שני:

מוסף רש"י

בסעודה ‏שלימה בשעתו. דפלונתא היא במסכת גיטין (סח): דליכא למיד' מלק וידיעו ומלק, ויאלץ למיד' מלק וידיעו, כלומר כשנזכר שוב לא חזר לתלמודו, לפיכך הולך לומר בשעתו, בעת מלבו ותקפו, שהיא אולי היא ושקפו כ' כור סולת כ"י (ותענית סח). אבל, אמר, כמו אלף שנה (בפאשית ח) ומתרגמנין קושטא (לעיל דה). כלמא (בבברות כו), בראשי חדשים. דלדקי מועד (ותענית סח). ואם התחילו. שקיבלו תענית מקודם לכן וינכנס בזמן ר"ח, אין מפסיקין. דלע"ג דלדקי מועד לא כמיז ביה יום משמח ושקמה (סח), שאין משלימין. להתענות כל היום, אלא אולתין סמוך לערב (סח), שיו"ט שלנו היה. בשלשה פרקים (תענית כו). זמן עזי כהנים והעם כו' עד תחשבה בלא בני פרעוש. בן יהודה, בעשרה בו בני סנאה בן בנימין, שעל ידי מעשה קבעו להן חכמים להתנזר עלים ולהציף למערכה וכשמגיע זמנו מציילן אותן ומדליקין אותן על גבי המזבח אע"פ שהיו שם שאר עלים הריב, משא"כ בשאר מתנזרי עלים דלחן מצערין אותן בזמן שם עלים אחרים (סח יב), עד מתענה ומשלים. עד תחכה (ותענית יח). הדרין עלך בבל מעירבין

וכן **ערב תשעה באב שחל להיות בשבת**. אע"פ שאם חל להיות בחול לא יאכל שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין^(א) עכשיו שהוא שבת אוכל כל זכרו: **בשעהו**. שהיתה שעמו עומדת לו במלכותו דמלך והדיוט הוה^(ב): **מגולגלת**. כלויה רכה: **להרואם הלכה**. שאין משלימין

תענית ערב שבת: **שהוא מפסיק**.

סעודה: מצעוד יום. שזריך לאכול מצעוד יום ומקבל תענית עליו משגמר לאכול ואע"פ שהוא שבת: **אכל**. צאמת: **ומה לי ליכנס כשהוא מעונה**. כגון שהשלים בערב שבת תעניתו: **ומה לי ללוא ממנה כשהוא מפענה**. שמתחיל תעניתו מצעוד יום: **ואם הפחילו**. שהתחילו להתענות כ' או ל' יום וכנסו בהן ימי חנוכה או ראש חדש: **שאין משלימין**. תענית בחנוכה וראש חדש להתענות כל היום: **וכן בשעשה באב שחל בע"ש**. נמי אין משלימין: **לנעול אם זדניו**. ולומר משלימין: **חזי אנא דבחר**

רישא גופא אויל. רואה אני דצין וזדת שזריכין אנו להלך אחר דברי הראשונים: **ולא היה אדם כו'**. אלמא אין משלימין: **בדורו של רבי יוסי**. דהוה בחר הכי שצוקה לד"ג וקצעו הלכה כרבי יוסי דמותר: **מזני סנאז** **בן בנימין**. משפחה היא משבט בנימין שנפל להן גורל לקרבן עלים צ"י באב צימי עזרא ויו"ט היה להם לעולם דמתן צפרק בחרא דתענית [כו.]: **לאחר השבט**. שהוא עשרה באב והיו יו"ט שלנו: **עעמא דיו"ט**. הא בשאר ט'

באב היו משלימין אע"פ שכל ט' באב היו ערב יו"ט שלהם ורצי אלעזר בר דזוק בדורו של רבן גמליאל היה כדתינא בצינא^(א) (דף כב): א"ר אלעזר צ"י דזוק פעמים הרבה נכנסתי אחר באב לצית ר"ג: **שאני יום טוב** **(ב)** **דרבנן**. כגון האי קרבן עלים הואיל וקל הוא שמתענין בו לשעות כדקתני והתענינו בו לפיכך משלימין בו ערביות כלומר מותר להשלים ערביות יום טוב וליכנס לתוכו כשהוא מעונה דהא אפילו צעיקרו מותר שאסור להתענות בו קלת היום אבל שבת אסור נמי להשלים בו ערביות שהמשלים ע"ש מתענה במקלת שבת: **לא שמעי לי הא שמעמא**. דקבע עולא לעיל הלכה כרבי יוסי: **אם אמרם ניהלן**. רב יוסף חלה ושבת תלמודו והיה אצ"י תלמידו מזכיריו: **וז דציר ר' מאיר דאמר**. לעיל משום ר"ג מודה היה שאין משלימין וכן ט' באב שחל להיות ערב שבת אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים: **מאי לאו**. חכמים אכולהו קיימי צין אחנוכה ופורים צין אפרש שבת ומדאגמר^(א) רב לר' יוסי: **בלשון חכמים ש"מ הלכה כרבי יוסי:**

^(א) דא

אומרים מתענה ומשלים מאי לאו

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

[ביצה מגולגלת. צפי ר"ח קבלה צדינו כי ר' עקיבא אומר שנה מסוכן היה והציאו לר"ע הרופאים לגמע צינא מגולגלת באחרית היום ור' יהודה לא דקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר על מה עשה כך ותמוז דהאי שמה מלייה מלייה לפיכך חל תשעה באב בערב שבת ותסרו אב וזכא ר"ה בשבת. תוס' שאנ"ן]: **א"י אתם מודים בתשעה באב**. וא"ת והא אמר שמואל בפרק מקום

שנהגו (פסחים דף נד.): **תשעה באב צין השמשות שלו מותר וי"ל דמ"מ מתחיל מצעוד יום לפי שאי אפשר לכוין תחילת הלילה ועוד דר' יוסי סבירא ליה ^(א) צין השמשות כהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו ואין לפרש דהכי קאמר דהיכא דהפסיק סעודתו דהוי כמו קבלת תענית בשבת דהא לא מצי קציל תענית בשבת עליה ועוד דלמרינן דאפילו יוה"כ דתוספת שלו דאורייתא שרי לאכול ^(ב) אע"פ שכבר הפסיק כדלמרינן ^(ג) באיכה רבתי ר' יהודה בן בריהא אול לנציצין בערבא קומא צרא אול ריש כנישתא לזמוי ליה א"ל כבר אכלי ופסקי א"ל אשגחאי עלי דלא לינאא גבדא צרא הוה דלא אשגח עילויה אזיל עמיה ומסיק התם דלכל מכל עיגול חד פתיחא ומכל ^(ד) מאכל פת אחד ומכל חצית חד כוס: **מודה** היה שאין משלימין. משמע דרבנן דפליגי עליה סברי**

דאפילו מפסיקין ולקמן אמרינן זו דברי ר' מאיר שאמר משום ר"ג אכל חכמים אומרים מתענה ומשלים אלמא אדרבה דלרבנן משלימין ושמה הנהו חכמים דפליגי אדרבי מאיר סברי דמשלימין והכא קאמר מודה לרבנן דפליגי ארנן גמליאל והנהו סבירא להו דמפסיקין:

מבני סנאב **בן בנימין**. סנאה גרסינן ולא גרסינן סנאב

דהכי כמיז בעזרא^(א) (ג) ועל שם שנתו נקרא בן בנימין דגבי עלי מערכה חשיב ליה צפרק ד' תענית^(ב) (דף טו). וכל הנהו דחשיב התם בני ארנא בן יהודה צני דוד בן יהודה כולם על שם שצטן ואע"ג דר' אלעזר בן דזוק כהן היה דמוכח צפרק כל פסולי המוקדשין (צמרות דף לו). גבי ^(א) רבי אלעזר בר דזוק הוה ליה בוככא וכו' שמה אמו היתה מצמימין או חתנס היה והיה עמסה צסייעתס: **שאני ימים טובים מדבריהם מתוך שמתעניין בו שעות משאימין בו ערביות**. והא דלמרינן צסוק פ"ק דר"ה (דף יט). דימינס הכתובים צמגילת תענית אסורין צין לפניהם צין לאחריהם ותנן נמי במסכת תענית צפרק שני (דף טז): כל הכתובים צמגילת תענית דלא למספד בהון לפניו אסור ולאחריו מותר ועשרה באב כמיז צנהו דלא למספד בהון משמע דיו"ט דדצריהם נמי אסור להתענות בו ערביות הני מילי תענית דרשות אצל תענית חוצה כגון תשעה באב מתענין וא"ת והיכי פשיט לעיל מרבי יוסי דאיידי

בתענית חוצה על בני צי רב דיתצי בתענית דמשמע דאיידי בתענית הרשות וכן משמע בשאלות^(א) דמייירי בכל תעניות ומנהג נמי דאפילו בתענית הרשות משלימין וצירושלמי נמי אמרינן במסכת תענית צסס רב הונא אפילו יחיד הגזור על עצמו בע"ש תענית מתענה ומשלים וי"ל דשפיר מוכח לעיל דכיון דאמר ר' יוסי מתענה ומשלים אע"ג דתענית ט' באב לא דחי צבת ש"מ דבמה שנוכח בשבת כשהוא מעונה לא חשיב כמתענה בשבת וא"כ בתענית הרשות נמי שרי להשלים אצל ערב יום טוב דדצריהם שייך לפלוגי צין תשעה באב לתענית הרשות דמה שאסור להתענות בערב ציו"ט דדצריהם לאו משום דחשבו כמתענה ציו"ט דהא לאחריו נמי אסור אף על גב דאין מתענין ציו"ט אלא משום דעשו חיזוק ציו"ט דדצריהם שלא יצא להתענות ציו"ט עצמו וכי גזרו בתענית רשות אצל בתשעה באב לא גזרו: והלכתא

מא.

עין משפט ונר מצוה

ק"א ב מ"י פ"ח מהל' תעניות הלכה ז סמך עש"נ ג טו"ע א"ח ס"י תקעט סעיף ז:
ג [מ"י פ"ו מהל' כלי המקדש ט' ט]:

רבי נסים גאון

אמר ר' אלעזר בר' צדוק אני מבני סנאה בן בנימין. פעם אחת חל ט' באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר שבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוה. עיקרו במס' תעניות בפרק בני פרקים, זמן עצי כהנים והעם בתשעה כ"י, בה' באב בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו בני רבב בן בנימין. והיה יום י' של חודש אב יום טוב שלהן שמביאין בו קרבן עצים ולפיכך לא השלימו ויזכר. אמר רב יוסף לא שמינעא לי הא שמינעא אמר לא אביי את אמרתה ניהלן. כבר פירש' מיבן של דברים לשבער. סליח בבל מעירבין:

רבינו חננאל

והא דתניא תשעה באב שחל להיות בערב שבת היה והביאו לפני ר' עקיבא ביצה מגולגלת בלא מלח וגמאא כו'. קבלה בדינו כי ר' עקיבא באותה שעה מסוכן היה, והביאו לפני ר' עקיבא הרופאים לגמוע ביצה מגולגלת בלא מלח באחרית היום. ור' יהודה לא דיקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר מפני מה עשה כך. ופסח דההיא שנתא יום חמישי בערב שבת, וחיסורו שנת מילויי מיליות, לפיכך חל תשעה באב להיות בערב שבת, וחיסורו שנת רבאותה (השעה) [השנה באן ראש השנה להיות מסוכן היה. וכבר פירשנוהו ביאור זה יפה במס' תענית. והא דאמר' בדורו של ר' גמלי' עבוד כרבן גמלי'. ואקשינן והתניא אי"ר אלעזר ב"ר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין כו'. ואסיקנא טעמא דיום טוב שלנו, ומפני כך לא השלמנו. הא ערב יום טוב מתענה ומשלים, כמי באב שחל להיות בערב שבת. (ור' מאיר היא) [זו דברי ר"מ] דאמר הכי, אבל חכמים אומרים דרבן גמליאל אומר מתענה ומשלים.